

de H. Geest ons hier leert: nu wijkt Jezus niet ter rechter- en niet ter linkerhand, maar Hij gaat vrijwillig, volkomen bewust, recht op dien weg aan. „En zij gingen uit naar den Olijfberg.”

O! ware den Satan wat waard geweest Christus te overrompelen. Hebt ge 't niet bemerkt aan de plannen van den Joodschen raad, die Hem met listigheid vangen en doden wil? Voer niet daartoe de duivel in Jadas, opdat deze Hem door verraad slinks en onverhoeds zou doen uit den weg ruimen? Dan ware Gods raad vergeld en aan Zijn recht, 't welk een vrijwillig offer eischte, niet genoeg gedaan.

Maar zie nu hoe Jezus heel dat weefsel der hel verscheurt. Neen, 't zal niet gaan gelijk Satan wil, maar gelijk Jezus wil. Hij is Koning ook in Zijn lijden. Hij zal Zich niet laten overvallen en Hij zal Zich niet laten zoeken. Hij zal zelf Zijnen vijanden tegemoet treden in den Olijvenhof. Daar zullen zij komen, en daar zal Hij Zich aan hen geven. Daar mogen ze Hem binden.

Maar ten teeken van Zijne volle vrijwilligheid, ten teeken, dat alles geschiedt omdat Hij het wil — daarom gaat Hij zelf uit naar de plaats, waar Hij weet, dat Zijne vijanden komen; Hij zoekt hen op en treedt hun tegemoet: „En zij gingen uit naar den Olijfberg.”

Hier is de heerlijkheid van Christus. Hier straalt Zijne heerlijkheid in het lijden.

Juist op dit oogenblik komt ze zoo schoon uit; het beslissend oogenblik; het begin, dat het geheele lijden beheerscht en karakteriseert.

O zeker, Jezus is de Man van Smarten. En die Man zal straks liggen in het stof van Gethsemane. En Hij zal staan als veracht en de onwaardigste onder de menschen. En Hij zal hangen als een gevloekte tusschen moordenaars.

Maar Hij is daarbij geen oogenblik zonder deze heerlijkheid, de aanbiddelijke heerlijkheid van het vrijwillig lijden. Hij is geen oogenblik zonder de heerlijkheid van het: „Zie Ik kom om Uwen wil te doen, o God!”

Hoe moet het hart des Vaders gejuicht hebben, toen Hij den Zoon, aan Wien Hij het werk der verlossing had opgedragen, daar de Paaschzaal zag verlaten en Hem zag uitgaan naar den Olijfberg; toen Hij Hem daar uit eigen keuze den weg ten lijden en sterven zag intreden.

Ja, deze was Zijn geliefde Zoon! Ja, dit offer neemt de Vader aan; en juichend verzoent Hij Zich in zulk vrijwillig lijden met eene schuldige wereld.

Feinze-uwe ziel dan over dit uitgaan van Jezus. Wat was het, dat Hij in dit oogenblik den dood verkoos boven de heerlijkheid, die Hij bij den Vader had eer de wereld was?

Wat was het, dat Hij hier het kruis ging beklimmen, in plaats van in den schoot des Vaders weer te keeren?

Was het niet vrije keuze? Louter vrijwillige liefde?

Hebben wij daar iets aan gedaan? Hebben zelfs de discipelen iets begrepen van wat die gang naar den Olijfberg beduidde? Van het ontzaglijke, dat daarin geschiedde?

En komt de zaligheid hier niet te liggen alleen in de handen van Christus? in Zijne vrije ontferming?

O hoe schrikkelijk is het dan dezen Christus af te wijzen en Hem, die vrijwillig Zich gaf in den dood, voorbij te gaan! Welk een smaad aan Zijne liefde! Welk een hoon aan Zijne goedertierenheid! Wat zal het eenmaal zijn als in den dag der dagen niet alleen het recht Gods u oordeelen zal, maar wanneer Christus daaraan toevoegt: „En Ik ging vrijwillig voor u uit naar den Olijfberg, maar gij hebt Mijn liefdeoffer met voeten getreden!”

En anderzijds, welk eene vertroosting wordt hier geopend voor alle armen en verslagenen, allen, die in den roer over hunne zonden de zaligheid buiten zichzelf zoeken. Wat gaat de poort hier wijd voor hen open!

Het is alles vrijwillige ontferming. Hier komt niets van u in aanmerking. Het gaat hier alles om Zijntwil. O houdt dan eens op uzelf te keuren en te meten of gij wel bekeerd genoeg zijt, en ontmoet dezen Jezus eens op dien weg naar den Olijfberg, op dien weg van vrijwillig lijden — en laat u zalig maken.

U.

v. A.

KERKELIJK LEVEN.

De loochening der Gemeene Gratie.

XIII (Slot).

In Amerika is onder de Gereformeerde broeders ernstig geschied gerezen over het leerstuk van de Gemeene Gratie.

Er zijn er, die meenen, dat deze leer onschijnbaar is en daarom de Gemeene Gratie loochenen.

De stand van de kwestie wordt uiteengezet in de brochure van Dr J. K. van Baalen: „De loochening der Gemeene Gratie, Gereformeerd of Doopersch?”

De van Baalen ziet in dit geschied een beginselstrijd tusschen Calvinisme en Anabaptisme en meent, dat in Hollandse kringen in Amerika nog maar al te veel van den Dooperschen zinnedeezen te bespeuren valt.

Om onze lezers voor te lichten, volgen we den schrijver op den voet.

We wenschen echter deze zaak geheel los te maken van de Jansen-kwestie.

Ook wrpen we ons niet als scheidsrechter tusschen de Amerikaanse broeders op.

Daarom blijven hun personen buiten geding.

Zij, die in Amerika de Gemeene Gratie loochenen, zotten de uitspraken van godgeleerden als Kuyper en Bavinck, in deze kwestie eenvoudig op zij en betoonen daarbij niet steeds het verschuldigde respect. Voor hen is het Nonchalische Verbond een verbond van particuliere genade.

Ook wordt volgens hen, het leven der wedergeboorte niet gedragen door het leven uit de schepping. Evenmin is ook het verbond der bijzondere genade aan alle ziden omringd door een algemeene genade, gelijk een kern door haar bolster.

Er bestaat, zoo gaan zij verder, geen genade, dan in het bloed van Christus en in den natuurlijke mensch is er van vatbaarheid voor genade in het hart geen sprake.

Tot den natuurlijke mensch vloeien wel uitwendige zegeningen, welke voor den geloovige bestemd zijn, af, maar die zegeningen verkeeren voor hem in een vloek.

Daar tegen nu brengt Dr van Baalen zijn bezwaren in. Hij ontdekt rationalisme in de redeneeringen zijner tegenstanders. Maar vooral legt hij hun ten laaste een eenzijdige theologie, die alleen uitgaat van de leer der uitverkiezing.

Met de voorbeelden van Para's dochter en de bekeering der Ninevieten op de prediking van Jonn, wil hij aantoonen, dat de gaven Gods aan de onwedergeboorene, degen niet nog goddeloos maken.

Hij meent in de loochening der Gemeene Gratie te herkennen, de dwaling van het Anabaptisme, waarvan de praktijk van de „mijding” onafschiedelijk verbonden was.

Het zou jammer zijn, indien dit geschied in onze Amerikaanse Kerken op scheuring uitliep. Daarom matige men zich in zijn uitspraken, verkettere elkanter niet te spoedig, zegge liever, dat iets in de Anabaptistische lijn ligt, dan dat men het als Anabaptisme brandmerkt en houte rekening met de inkonsekventies, welke bij de tegenpartij duidelijk zichtbaar zijn en waaruit blijkt, dat men bij het Anabaptisme niet wil uitkomen.

Het is alsof Kuyper zeker voorgevoel had van de moeilijkheden, welke dit leerstuk in de toekomst zou opleveren, toen hij den term „algemeene genade” inruilde tegen „gemeene gratie”. Misschien zou het verhelderend werken, indien men, in plaats van „genade”, „lankmoedigheid” gebruikte. Toch mag het genadebegrip hier niet losgelaten, Calvin is daarin voortgegaan.

Calvin laat zich op de ernstigste wijze over de loochening der Gemeene Gratie uit.

En wat de Schrift aangaat, naast de genade in Christus kent zij aan het woord genade ook een veel ruimer zin toe.

Een vierfel verkeerde elementen huizen er in het genadebegrip van hen, die alleen de particuliere genade als genade beschouwen.

Stellig is de algemeene genade er om de bijzondere genade. Maar niet wordt eerst de bijzondere genade bewezen, terwijl dan iets, wat op algemeene genade gelijkt, ervan zou afvloeien naar de wereld. Dit ware een verbreken van den stelregel van den apostel: het natuurlijke is eerst, daarna het geestelijke.

Wat is er waar van de bewering van bedoelde broeders, dat de natuurlijke zegeningen, welke de wereld ontvangt, eenmaal in vloek verkeeren?

Dat de mensch eenmaal te zwaarder zal moeten hoelen, omdat hem algemeene genade bewezen is, leert de Schrift nergens.

Niet de algemeene genade als zodanig zal eenmaal de straf verzwaren, maar het misbruiken ervan.

In dit slotartikel behoeven we geen resumé te geven van wat verhandeld is.

Men vindt het in de inhoudsopgave hierboven.

Wel willen we nog even tot ons uitgangspunt terugkeeren en er nogmaals bij de broeders in Amerika op aandringen om dit geschied toch vooral niet te verbreeden.

Volgens afspraak hebben we in vorige artikelen even de konsekwenties getoond, waartoe de verschillende beweringen, indien er geen storende factoren tusschenbeide kwamen, zouden moeten leiden.

Maar gelukkig zijn, gelijk we reeds vaker er op wezen, zulke storende factoren overvloedig aanwezig.

Zij vloeien voort uit het Gereformeerde besef, dat ook in de divergerende broeders leeft.

De afwijking zit nog maar in den knop en wij hebben allen moed, dat zij zich niet verder zal ontwikkelen.

En nu hebben wij beproefd in dien knop het zwarte puntje aan te wijzen.

Dat bestond naar ons inzicht in een even loslaten van het juiste genadebegrip.

Men verloor bij zijn redeneering voor een oogenblik de poverderstandelijkheid der particuliere genade uit het oog.

Men sloot het ontvankelijk maken van het hart buiten de particuliere genade. En dat mag natuurlijk niet. Dit geschiedt dus niet slechts een woord, maar wel degelijk een zaak.

Doch men onthoude er zich van, van twee richtingen te spreken.

Wij gelooven dan ook niet, dat zij, die de gemeene gratie loochenen, daarmee een eenzijdige theologie ahangen, die alles van uit de uitverkiezing wil beredeneeren en voor het verbond Gods geen plaats heeft.

Wij zouden de broeders ten ernstigste willen vragen om termen als Anabaptisme, Rationalisme enz. niet te gebruiken.

Daardoor komt men ongemerkt verder van elkander te staan.

En dan weder toenadering te bewerkten valt o zoo moeilijk.

Wij twijfelen er niet aan of, wanneer men de atmosfeer niet laadt met minder lieflijke kwalifikaties, ook de afwijkende broeders bij nadere bezinning hun fout zullen inzien.

Men spreke vrij zijn gevoelens over en weer uit. Maar men doe ook al wat in zijn vermagten is om de sger rustig te houden.

Bij kalme geesteshouding behoeft men niet te schromen, de tegenstelling eens scherp te trekken.

Maar onder onze broeders in Amerika is de spanning reeds te groot, dan dat men zich dit kan veroorloven. Daarom is daar groote voorzichtigheid geboden.

De Heere schenke daartoe de benodigde wijsheid. Onze wenschen kunnen wij hierin samenvatten: dat de broederlijke liefde blijve!

Niet ten koste van de waarheid.

Maar in broederlijke liefde samen de waarheid te zoeken, zal aan de ontwikkeling der Gereformeerde belijdenis en den kerkelijken vrede bevorderlijk zijn.

De positie van onze Amerikaanse kerken is van zooveel betekenis.

Te midden van kerken, die steeds verder verdwalen van de waarheid der Schriften, zijn zij de vertegenwoordigers van de echt Gereformeerde wereld- en levensbeschouwing.

Een kostelijke boodschap hebben zij uit te dragen. Het rotsvaste, dat onze Gereformeerde vaders kenmerkte, behooren ook zij te toonen in de sterke deining van het Amerikaanse leven.

Dat dan alle krachten worden ingespannen om scheuring of zelfs maar innerlijke tweespalt te voorkomen.

Het zal den Gereformeerden in Nederland tot dank stemmen ook in deze het goede van onze Amerikaanse zusterkerken te vernemen.

De vrijheid onzer Vrije Universiteit.

In de (groene) „Amsterdammer” van 17 Februar j.l. brengt Prof. G. van Rijnberk de vrijheid der Vrije Universiteit ter sprake.

Hij doet dat naar aanleiding van een opstel van Prof. Bavinck, wien hij het ijk van wetenschappelijkheid blijkbaar niet wil onthouden, hoewel zijn beschouwing, welke hij aan dat opstel vastknoopt, er wel eenigermate inbreuk op maakt.

Hij schrijft: „Een dezer dagen kwam mij de, het vorig jaar verschenen „Verzamelde Opstellen” van Prof. H. Bavinck, in handen. Een merkwaardig boek, waar tegen- en medestander veel uit leeren kan. Dr Bavinck, te vroeg aan de wetenschap ontvallen, was bij zijn leven hoogleeraar aan de „Vrije Universiteit” te Amsterdam.”

Vervolgens spreekt hij zijn verwondering uit over den naam onzer Universiteit: „Wie geleerd heet en leert aan een gewone Universiteit, meent, dat vrijheid een vanzelf sprekende, onontbeerlijke bestaansvoorwaarde van elk vruchtbaar wetenschap pelijk lichaam is.” Hij acht het daarom een overbodig attribuut voor een Universiteit. Maar in het bijzonder doet hem het epitheton „vrij” in het geval der Calvinistische hoogeschool, vreemd aan. In materielen en administratiaven zin is zij precies even vrij of onvrij, als welke andere der vaderlandsche Universiteiten.

Als ik hier even mag afbreken om een opmerking te plaatsen. Wat de hoogleeraar met deze laatste zinsnede bedoelt is mij niet erg duidelijk. Wat veronderstelt hij onder „in materielen en administratiaven zin”? Materieel staat juist heel veel de vrijheid van onze Universiteiten in den weg. Andere hoogeschoolen kunnen zich vrijer ontwikkelen dan zij, omdat de Overheid de noodige materiële hulp middelen verschaft. Maar biedt de Overheid ook onze Universiteit zulk een schoone kans aan? Het tegenovergestelde is het geval. Een betrekkelijke kleinigheid voor een bepaald doel ontvangt zij. Maar dat mag geen naam hebben met wat de Overheid aan andere Universiteiten ten koste legt. Hierdoor wordt een zeer ongelijke conditie geschapen, welke de vrije ontplooiing van onze Universiteit zeker niet in de hand werkt.

Hoe staat het met de administratieve vrijheid? Be doelt Prof. van Rijnberk daarmee, dat onze Universiteit zich mag inrichten, gelijk zij verkiest? Dan is hier toch vergissing in het spel. Om alleen dit maar te noemen: onze Universiteit is door de wet genoodzaakt over zeven jaar een vierde faculteit aan de andere toe te voegen en over twee en dertig jaar een vijfde. Doet zij dat niet, dan verbeurt zij den effectus civilis. En nu kan men wel zeggen, dat de stichter der Vrije Universiteit indertijd zelf dit heeft voorgesteld, maar daartegenover staat, dat hij die voorwaarde wel zoo streng moest maken, wilde zijn ontwerp wet worden. De gemeentelijke Universiteit van Amsterdam heeft echter maar vier faculteiten, verplichting om de ontbrekende erbij op te richten bestaat niet en toch derft zij daardoor den effectus civilis niet. En dan zwijg ik nog van de Technische Hoogeschool te Delft, de Landbouwhoogeschool te Wageningen en de Handelshoogeschool te Rotterdam, die onder veel minder zwaren druk staan dan onze Vrije Universiteit. Op het precies even vrij of onvrij zou derhalve nog wel wat af te dingen zijn.

Meer interesseert ons nog hoe Prof. van Rijnberk over de geestelijke vrijheid oordeelt. „En wat de geestesvrijheid betreft, telkenmale als ik kennis maak met een geschied uit die school, vraag ik mij wederom met bevreemding af, hoe men er toch toe gekomen is, juist de Calvinistische Universiteit als „vrij” aan te duiden. Want aan de geestesproducten harer leeraren is het maar al te vaak duidelijk bemerkbaar, dat hun geest verre van vrij is of behoort te zijn.”

Op deze vi
historie het a
ding. Het ga
op wetenscha
levensbeschou
die deze bes
een katheder
matig geweerd
hare Universit
beginselen uit
de hoogleerare
mannen te pi
in naam word
de vrijheid ze
isme heeft v
gegeven tot h
waar de Gere
wing vrij kan
op de benoem
heeft.

Trouwens, i
hare Universit
formeerd begi
Vrije Universit
Of al enkele
worden gedoce
de (Gereforme
niet tot haar
schap. Vanda
wetenschap vi
deerd. Daarvo
meerde Univer
onzer Universit
meerdere stijl.
digen. Onze v
waarborgd. Im
goeden wille zi
nog zal wezen
staat zijn Gere
oefenen? Daar
ook vrij van a
Maar Prof.

anderen boeg. I
der wetenschap
over „Christen
lij aan te toon
pelijke mannen
hegen, dat Prof
voortdurende i

En dan zingt
„Hoe geheel i
natuur, die ove
onvergankelijk
onafhankelijk v
vating en ope
neent, dat zoo
het begrijpelijk
arabare en
in gelijke mate
pantheïst, voor
homedaan, den
en in de kerk;
werkplaats der
neutral agnost
beweegzaamhe
intellect naar g
ken.”

Hierin beluis
De klanken
Zoo redeneer
En wel voor
werping, dat
verklaren, men
aan de ingebor

Maar hij adv
veel als doenli
der verjeidelijk
en laatste verl
dit zijn toch m
Dus: men m
Men moet d
om tot den oc
staande door b
drücken.

Alzoo een vri
dan door knecht
Een vrijheid,
men vastlegt et
die en die beho
Prof. van Rijn
aan de dinget
oorsprong of oc
lijk brein ondoe
Wanneer zal
punt heenkome
vrijheid heeft ve
Wij geven vo
sing der weten
oordeelen gebou
aan.

Maar heeft i
zijn voor-oordee
Mag ik er u
opsommen?
Hier zijn zij:
1. de wetter
2. de bestud
kelijk van alle
openbaring.

er en weer, het
vermogen is om

niet te schromen

is de spanning
kan veroorloven
heid geboden
oedigde wijsheid
tenuivallen; dat

de waarheid te
r Gereformeerde
bevoorliefd zijn
kerken is van

erder verdwalen
de vortegenwoord
wereld en levens

uit te dragen
d vaderen kan
sterke doeling

annen om schen-
t te voorkomen
erland tot dank
Amerikaansche

an 17 Februari
e vrijheid der

een opstel van
wetenschappelijke
n, hoewel zijn
tel vastknoupt,
t.

um mij de het
Opstellen" van
merkwaardig
eel uit leeren
etenschap ont-
aan de „Vrije

lering uit over
geleerd heeft
it, meent, dat
atbeerlijke be-
r wetenschap-
om een over-
Maar in het
in het geval
aan. In ma-
precies even
vaderlandsche

en opmerking
t deze laatste
lijk. Wat ver-
n administratie
l veel de vrij-
weg. Andere
wikkelen dan
sterke hulp
Overheid ook
ans aan? Het
betrekkelijke
angt zij. Maar
de Overheid
egt. Hierdoor
hopen, welke
ersiteit zoekt

vrijheid? Be-
lat onze lin-
ij verkies-
t. Om alleen
iversiteit is
zeven jaar
toe te voe-
vijfde. Doel
ectus civilis-
stichter der
voorgesteld,
le voorwaar-
de zijn ont-
Universiteit
r faculteiten,
op te richten
den effectus
in de Tech-
dbouwhooge-
shoogeschool
zwaren druk
het precies
wel wat al

f. van Rijn-
elt. „En wat
is ik kennis
ol, vraag ik
men er toch
Universiteit
estesproduct-
ak duidelijk
n vrij is of

Op deze vraag van Prof. van Rijnberk geeft de historie het antwoord. Hij zoekt in verkeerde richting. Het gaat hier om vrij baan te hebben ook op wetenschappelijk gebied voor onze wereld- en levensbeschouwing. Het liberalisme had mannen, die deze beschouwing waren toegedaan en voor een katheder stellig niet ongeschikt waren, stelselmatig geweerd. En nu mag voorzeker aan de openbare Universiteiten elk hoogleeraar vrij voor zijn beginselen uitkomen, maar de Overheid benoemt de hoogleeraren en zij heeft het in haar hand onze mannen te passeeren. Daarmee moge de vrijheid in man worden gehuldigd, maar daadwerkelijk is de vrijheid zoek. Dit exclusivisme van het liberalisme heeft voor een niet gering deel den stoof gegeven tot het stichten van de Vrije Universiteit, waar de Gereformeerde wereld- en levensbeschouwing vrij kan worden gedoceerd en geen Overheid op de benoeming der hoogleeraren eenigen invloed heeft.

Trouwens, al zijn er thans ook aan de openbare Universiteiten eenige mannen, die het Gereformeerde beginsel zijn toegedaan, dit maakt een Vrije Universiteit voor ons allerm minst overbodig. Of al enkele vakken overeenkomstig onze principia worden gedoceerd is niet toereikend. Daardoor komt de Gereformeerde wereld- en levensbeschouwing niet tot haar recht. Die beheerscht heel de wetenschap. Vandaar ons begeeren, dat alle takken van wetenschap vrij naar ons beginsel worden bestudeerd. Daarvoor is noodig een specifiek Gereformeerde Universiteit. En stel, dat de Overheid een onzer Universiteiten wilde restaureeren in Gereformeerden stijl. Dan zou ook dat niet kunnen bevredigen. Onze vrijheid zou daardoor niet zijn gewaarborgd. Immers, al zou de Overheid heden van goeden wille zijn, wie waarborgt, dat zij het morgen nog zal wezen? En hoe zou een Overheid ooit in staat zijn Gereformeerde wetenschappelijke keur te oefenen? Daarom moet in deze onze Universiteit ook vrij van alle overheidsbemoeïing blijven.

Maar Prof. van Rijnberk wendt het over een anderen boeg. Hij zoekt de vrijheid in het beoefenen der wetenschap. Uit het opstel van Prof. Baynink over „Christendom en Natuurwetenschap" tracht hij aan te toonen, hoe gebonden onze wetenschappelijke mannen zijn. Vooral heeft hij er bezwaar tegen, dat Prof. Baynink de natuur bindt aan een voortdurende inwerking Gods.

En dan zingt hij den lof van zijn eigen opvatting: „Hoe geheel anders staat dan hij tegenover de natuur, die overtuigd is, dat de wetten van de stof onvergankelijk zijn en bestudeerd kunnen worden onafhankelijk van elke ethische en religieuze opvatting en openbaring. Hoeveel vrijer is hij, die meent, dat zowel het bekende als het onbekende, het begripelijke en verklaarbare zoowel als het onvatbare en ondoorgrondelijke in de natuur, dit in gelijke mate en op dezelfde wijze zijn voor den pantheïst, voor den christen, den Jood, den Mahomedaan, den Buddhist en den occultist! Thuis in de kerk: iedereen vrij in zijn geloof, in de werkplaats der wetenschap, iedereen vrij in een neutraal agnosticisme, dat Goddelijke en geestelijke beweegbaarheden streng scheidt van al wat het intellect naar gewicht, maat en getal kan uitdrukken."

Hierin beluistert men weer oude klanken. De klanken van het liberalisme en positivisme. Zoo redeneerde men vroeger ook.

En wel voorziet Prof. van Rijnberk de tegenwerping, dat, zodra men feiten en wetten gaat verklaren, men evenzeer als de christen vastzit aan de ingeboren instinctieve voorkeur.

Maar hij adviseert daarom „dat men zich zooveel als doenlijk is moet beperken in het volgen der verleidelijke neiging om de eerste oorzaken en laatste verklaringen te willen kennen", want dit zijn toch maar „genoeglijke droomerijen". Dus: men moet zichzelf aan banden leggen.

Men moet de drang van de menselijke ziel om tot den oorsprong en het doel van het bestaande door te dringen, zooveel mogelijk onderdrukken.

Alzoo een vrijheid, die niet gekocht kan worden, dan door knechting van eigen persoonlijkheid.

Een vrijheid, die het hart aan intellectuele ketenen vastlegt en in dezen geest geboden opstelt: die en die behoefte moogt gij niet hebben.

Prof. van Rijnberk eindigt zijn artikel: „Houdt u aan de dingen, zoals ze zijn en vraag niet naar oorsprong of oorzaak, die toch voor het mensche-lijk brein ondoorgrondelijk zijn."

Wanneer zal men eens over het naïeve standpunt heenkomen, dat men op die manier zich de vrijheid heeft veroverd?

Wij geven volmondig toe: wij zijn bij de beoefening der wetenschap aan onze principia, aan vóór-oordeelen gebonden. Wij binden ons daar vrijwillig aan.

Maar heeft Prof. van Rijnberk niet evengoed zijn vóór-oordeelen?

Mag ik er uit zijn eigen woorden eens enkele opsommen?

Hier zijn zij:

1. de wetten van de stof zijn onvergankelijk.
2. de bestudeering van die wetten is onafhankelijk van alle ethische en religieuze opvatting en openbaring.

3. er bestaat een neutraal agnosticisme.

4. de gansche metafysika is niet anders dan een soort opiumkit, een wereld van „genoeglijke droomerijen".

5. oorsprong en oorzaak der dingen zijn ondoorgrondelijk voor het mensche-lijk brein.

Zijn dat geen geweldige vóór-oordeelen?

Kan Prof. van Rijnberk er niet inkomen, dat met het oog daarop de christen zich minstens zoo vrij voelt als hij?

— De perken te buiten.

De publikaties van het Centraal Bureau voor Statistiek hebben reeds vaker de aandacht getrokken om de eigenaardige manier, waarop daarin over de toename der bevolking in ons land wordt gesproken.

Ook bij het jaaroverzicht over 1922, zooals dat in de groote pers is overgenomen, komt dat op nieuw uit.

Dat het in de steden doorlopend lager is dan in het rijk in zijn geheel, is een gevolg van het feit, dat de stedelijke bevolking in meerdere mate dan de landelijke zich toegankelijk betoont voor de nieuwe opvattingen betreffende de matrimoniaele moraal.

Wat zegt men van zulk een volzin?

Speurt men hier niet reeds den toeleg om verderfelijke praktijken achter een schoonklinkende benaming te verbergen?

Een rapport moet natuurlijk zakelijk blijven.

Het behoeft geen ethische beoordeeling te geven.

Maar waarom dan niet eenvoudig weg geschreven: dat de stedelijke bevolking in meerdere mate dan de landelijke zich toegankelijk betoont voor het neo-malthusianisme of: voor de propaganda tot gezinsbeperking.

Zooals het er nu staat: voor de nieuwe opvattingen betreffende de matrimoniaele moraal, heeft het den schijn, alsof de opstellers van deze statistiek zelf de meening zijn toegedaan, dat de moraal, welke totnogtoe werd gehuldigd, thans is verouderd. Nog een andere zinsnede geeft te denken.

De omvang van de vermeerderde nataliteit kan wellicht het best worden verduidelijkt, wanneer men er op wijst, dat, indien in 1922 het geboortecijfer nog had gestaan op de hoogte van 1876, toen het met 37.1 per 1000 zielen zijn maximum bereikte, er in ons land 260,349 levend geboren kinderen zouden zijn ingeschreven, of 78,521 meer dan in werkelijkheid het geval was. Men kan zich hieruit een beeld vormen van den omvang, waarin de opvatting, om ook de gezinsomvang zich te doen aanpassen bij den economischen toestand der bevolking, hier te lande reeds heeft veld gewonnen.

Hier heeft men weer hetzelfde verschijnsel als boven werd gediskwalificeerd.

De doorwerking van het neo-malthusianisme wordt hier geheelen: de gezinsomvang zich te doen aanpassen bij den economischen toestand der bevolking.

De gezinsbeperking wordt hier zoo verleidelijk voorgesteld, dat men anderen de vraag in den mond geeft: wat is daar nu tegen?

Is het niet alleszins loffelijk zich aan te passen bij den economischen toestand der bevolking?

Moet daarmee in deze tijden van malaise geen rekening worden gehouden?

Toch projetteert het Centraal Bureau hiermee een vals beeld.

Het is immers van genoegzame bekendheid, dat juist in de economisch sterke gezinnen het neo-malthusianisme de meeste aanhangers vindt?

Maar had men in deze uitdrukkingen nog met een meer bedekte propaganda voor de gezinsbeperking te doen, anders komt het te staan in de volgende passage:

Dat een dergelijk bevolkingsacces, hetwelk in het laatste jaar onze bevolking door meer geboorten dan sterfte met 101,502 zielen zag toenemen, onverschillig of men het naar het verleden of naar de toekomst projecteert, geheel abnormaal en tevens op den duur volkomen onhoudbaar moet heeten; en dat het weinig in overeenstemming is met de omstandigheden, waarin ook ons land verkeert, zal wel geen nader betoog behoeven. Wel niemand kan meenen, dat, indien dergelijke cijfers duurzaam worden gedacht, emigratie de moeilijkheid zou kunnen oplossen. Voor een dergelijk acces ware van jaar tot jaar, andere bezwaren nog daargelaten, nergens plaatsing te vinden. Enkel hetzij toeneming der sterfte, of anders verdere daling der geboorten kan hier oplossing geven.

Hier gaat de Statistiek haar perken, al neemt men die nog zoo ruim, ver te buiten.

Statistiek heeft cijfers te geven over een bepaalden tijd.

Zij mag ook die cijfers trachten te verklaren uit historische factoren.

Maar gevolgtrekkingen voor de toekomst heeft zij niet te maken.

Dat moet zij aan anderen overlaten.

En vooral heeft zij zich te onthouden van beschouwingen als deze, dat op den duur de toestand onhoudbaar zou worden, emigratie geen uitkomst zou bieden en alleen de oplossing zou gevonden worden door hetzij toeneming der sterfte of anders verdere daling der geboorte.

Hier ligt de neo-malthusiansche propaganda er dik op.

Want natuurlijk gaat men zich rekenschap geven wat kan gedaan om den geprofeeteerden „onhoudbaren toestand" te voorkomen.

Het middel der emigratie wordt hier al dadelijk van de hand gewezen.

Blijven er nog twee andere middelen: toeneming der sterfte of vermindering der geboorten.

Voor het bevorderen van de toeneming der sterfte, zal wel niemand het opnemen.

Een man als Binding moge deze richting eenigszins inslaan, uit een ander motief dan, over het geheel is de menscheid nog niet zoo barbaarsch, dat zij er voor voelen zou, om in vollen en koelen vredestd menschen in massa van kant te maken.

Voor een bevel om de pasgeboren kinderen in Donau, Rijn, Maas, Noordzee te werpen behoeven we niet beducht te zijn.

Rest dus alleen: vermindering der geboorten.

Geleidelijk voert deze Statistiek tot de conclusie, dat daarin alleen behoud schuilt.

Met het bevolkingsvraagstuk zelf laten we ons hier nu niet in.

Alleen vinden wij het opmerkelijk, dat, terwijl in landen om ons heen de bevolking afneemt, ze hier niettegenstaande zedelijk minderwaardige praktijken toch nog toeneemt.

In Frankrijk wees men reeds op de mogelijkheid, dat men daar op den duur zijn inwoners uit het buitenland zou moeten betrekken.

Of voor Nederland in deze misschien nog een roeping is weggelegd?

Inderdaad weten we niet, welke wegen de Heere, als de grond hier te zwak geworden is om de menigte te dragen, nog opent.

Zoover zijn we echter nog niet.

Voorspellen in deze is een gevaarlijk werk.

Maar allerm minst behoort het thuis in een statistisch verslag.

En wij vragen of het niet hoog tijd wordt, dat hierin van hoogerhand worde ingegrepen.

Voor goede statistiek zijn we dankbaar.

Ze is van groote waarde.

Het Centraal Bureau toont ook die te kunnen leveren en voor zijn taak berekend te zijn.

Maar het dient den heeren toch duidelijk gemaakt, dat zij zich aan uitdrukkingen alsboven werden gewraakt en die heel licht de immoraliteit in de hand kunnen werken, voortaan zullen spenen.

En dat zij hun profetenmantels moeten hangen aan den kapstok, eer zij voor het publiek verschijnen.

HEPP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

Socialisatie of Bedrijfsorganisatie.

XL

De eigendom.

Een aanvang is gemaakt met het onderzoek van de Schriftgegevens omtrent den eigendom. Wij vinden in Gen. 1 en 2, dat a. de eigendom zijn oorsprong heeft in de schepping van den mensch naar Gods beeld; b. dat het wezen van den eigendom bestaat in heerschappij, en c. dat God de absolute eigenaar en de mensch slechts rentmeester is. Over de vraag, wat het geweest is, of moet zijn: privaat of communaal-bezit, zal later worden gehandeld.

Nadat wij een vorige maal stilstonden bij hetgeen de eerste beide hoofdstukken van het boek Genesis over den eigendom mededeelen, komen we nu tot den toestand, zooals die door den zondeval geworden is. Ook op dit terrein toch doet de kracht en het gevolg der zonde zich gelden. Om onzer ongerechtigheid daalt immers de vloek op het aardrijk; brengt de bodem niet alleen vruchten om te eten, maar ook distelen en doornen voort; moet de man werken in het zweet des aanschijns, en het zou onmogelijk wezen, dat deze groote omkeer in de verhouding van den mensch tot het aard-sche goed, zonder invloed was gebleven op het bezit, of wil men, op de heerschappij van den mensch over het geschapene. Ook in deze relatie is verandering gekomen en al is het, zooals ik later hoop aan te toonen, allerm minst noodzakelijk, dat deze verandering bestaan heeft in den overgang van den communalen in den privaat-eigendom, wel is het privaatbezit zonder twijfel verscherpt geworden. Wat vroeger over de onmogelijkheid van de verwerkelijking der socialisatie-gedachte werd opgemerkt, stelt dit voldoende in het licht. Deze socialisatie is niet mogelijk, omdat wij in een wereld van zonde leven, en zelfzucht en begeerlijkheid, geldjacht en gierigheid, nijd en liefdeloosheid de harten gevangen houden, of althans in de zielen sluimeren. Welnu, het zijn juist deze zonden, die een scherpe afbakening van het privaat bezit noodzakelijk maken, en tevens er oorzaak van zijn, dat de harmonie tusschen het private en communale, tusschen het persoonlijke en sociale vaak zoek is. Deze scherpe vorm van privaatbezit is reeds terstond te merken bij Kain, die zich een stad, een sterkte, een soort vesting bouwde, en wiens nakomeling Tubal-Kain het zwaard smeedde, om het eigen goed tegenover den vijand te verdedigen.

Nu zegt de Schrift over den toestand vlak na den val zeer weinig.

Daaruit veel af te leiden, zou al zeer gewaagd zijn.